

omdat Hij den Hoogepriester een nog dieper gaand onderzoek wil afdwingen. „Indien ik het zeg, gij zult het niet gelooven; en indien ik ook vraag, gij zult mij niet antwoorden, of loslaten. Van nu aan zal de Zoon des menschen gezeten zijn aan de rechterhand der kracht Gods”.

In dit woord stuurt Jezus zelf het verhoor naar het punt waartoe het komen moet. Want Hij noodzaakt den Hoogepriester nog één stap verder te gaan in zijn onderzoek, en Jezus te vragen naar Zijne Godheid. En dat het Sanhedrin Jezus' woord goed verstaan heeft, blijkt uit het geroep, dat van alle kanten loskomt. „En zij zeiden allen: Zijt gij dan de Zoon Gods?” En dan wordt dat het punt, door Jezus met eigen hand aangewezen, op hetwelk men Hem ter dood veroordeelt. Hier cult Mattheus den evangelist Lukas aan. Immers, als Jezus Zijne Godheid beleden heeft: „Gij zegt, dat ik het ben”. — dan klinken de stemmen: „Hij is des doods schuldig”. Een vonnis, dat straks aan Pilatus herhaald wordt: „Wij hebben eene wet, en naar onze wet moet hij sterven, want hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt”.

* * *

Met dit doodvonnis — juist met dit en met geen ander — zijn wij in het hart onzer zonde.

„Gij zult als God zijn”, ziedaar de gedachte, waarmede Satan den mensch verleid heeft; en deze karaktertrek blijft alle eeuwen door aan de zonde eigen. Hier is de diepste wortel van alle kwaad. In het middelpunt, in het hart van heel de wereld van ongerechtigheid en vijandschap tegen God staat de hoogmoedige waan: „zelf God zijn”. En wie zichzelf leerde kennen, wie door het ondekend licht des Geestes geleid werd naar de wortelen van zijne zondige natuur, hij stemt dat toe.

Daarom leidt God het naar dat punt in het proces tegen Jezus, en daarom wil Jezus zelf daar uitkomen. Het uitgangspunt onzer schuld wordt het uitgangspunt van Christus' verzoenend werk. God voert den tweeden Adam midden in de schuld van den eerste. Niet allerlei bijkomstigheden mogen de oorzaak worden van het doodvonnis des Middelaars, maar de kring moet al enger worden, totdat het hart van den opstand tegen God geraakt is. De kern onzer zonde grijpt samen met de kern van Jezus' doodvonnis. En, om het belang der zaak, neemt Jezus zelf de leiding van het geding over; Hij zwijgt op bijkomstigheden, maar stuurt het naar dat punt, op hetwelk Hij spreken zal.

Daarom is Jezus' doodvonnis in zekeren zin rechtvaardig. Ja, Hij is des doods schuldig. Niet alleen volgens de Joodsche wet, maar volgens de Goddelijke wet in het Paradijs: „Gij zult den dood sterven”.

Hier opent zich dan het heilgeheim van Christus' lijden en sterven. Omdat gij uzelfen Gode gelijk hebt willen maken, daarom moet Hij juist daárop veroordeeld worden. Omdat gij door dien onzaligen hoogmoed des doods schuldig zijt geworden, daarom moet over Hem het vonnis des doods vallen.

Hoe komt dan hier het onkenbare recht en de blinkende eere Gods uit. In dat punt, op hetwelk de Middelaar des doods schuldig wordt, daar zoekt God Zijn recht en Zijne eere. Daar staat gij geteekend, o mensch, geteekend in uwen val en in de boosheid van uw hart. Geteekend niet maar in 'n zonde, en geteekend niet maar in vele zonden, — maar gebrandmerkt in het hart uwer zonde. En daar hoort gij het rechtvaardig oordeel over u, óók een zoon des menschen: „Des doods schuldig!”

Ruig dan het hoofd onder dat vernietigend oordeel! Neem dat rechtvaardig doodvonnis op u! Daal af naar uwen val in het Paradijs, en laat het punt, waarop Christus is veroordeeld, het punt worden waarop gij uzelfen gaat veroordeelen, waarop gij uzelfen voor uwen God gaat aanklagen: „Heere, nu ben ik des doods schuldig!”

Dan is hier het Evangelie, het Evangelie van Christus' doodvonnis. Dan gaat hier de Poort der Gerechtigheid open. Dan ligt uw schuld en uw dood op Jezus. De Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanloopen. Wie in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven.

U. v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Johannes Müller in ons land.

I.

Is het in wel?

Zoo zal misschien zich iemand hebben afgevraagd, die weleens een beschrijving van den bekenden Johannes Müller heeft gelezen en hem nu zag staan in den kathedraal van de Zendingskapel te Amsterdam.

Müller behoort tot die personen, van wie een sterke suggestie uitgaat.

En toen ik destijds voornamelijk om onze „Reformatie”-lezers een anderhalf uur vrijmaakte om hem te hooren, was vanzelf mijn aandacht er op gespitst om te weten te komen, waarin het suggestieve van zijn persoonlijkheid was gelegen.

Natuurlijk zou ik niet het recht hebben te meenen, dat ik er in zoo'n kort oogenblik kon achterkomen, indien ik hem alleen van uit de Zendingskapel kende.

Maar ik had reeds het een en ander van hem gelezen. Een paar jaargangen van zijn „Groene bladen” uit zijn vroegeren en ook uit zijn lateren tijd. Ook enkele werkjes. Hoewel volstrekt niet alles, wat uit zijn pen vloeide. Want daarvoor interesseerde het mij niet genoeg. Wie een weinig van hem gelezen heeft, weet ook het overige.

Dankbaar was ik, toen mij eenigen tijd geleden bleek, dat ik in mijn oordeel niet alleen stond. Een recensent van een zijner laatste geschriften verhaalde, dat Müller eens beloofd had: als ik niets nieuws meer te zeggen heb, houd ik op met schrijven. Welnu — aldus de recensent — iets nieuws geeft hij sinds lang niet meer, maar dat hij met schrijven doorgaat, dragen wij om zijn persoon gaarne in hem.

In feite: Dr Müller is vrijwel uitgepraat. Hem een repeteerende breuk te noemen, zou iets spotachtigs hebben en dat zouden we ons niet gaarne tegenover een man als Johannes Müller veroorloven. Maar hij brengt thans vrijwel alleen voort oude dingen uit den schat van zijn hart.

Nu is herhalen vaak noodig. Vooral profeten zoeken hierin hun kracht. Aanvankelijk had dan ook het optreden van Dr Müller iets van het profetische. Er ging iets schokkends van hem uit. Ook in christelijke kringen schrok men van zijn woorden.

Van dien schrik is men echter al lang bekomen. De moderne mensch is zelfs aan het gedonder der kanonnen gewoon geraakt. Hij is niet moedig, maar apathisch (gevoelloos) geworden. Daarom leiden profeten tegenwoordig een hard bestaan. Zij kunnen haast geen schok meer teweegbrengen. En vooral nu Müller telkens zijn oud geschut weer afvuurt, blijft men er rustig onder. Indien hij profet had willen blijven, had hij moderne projectielen moeten uitvinden. In dat opzicht is Lhotzky, zijn laatste geestverwant, over wien we vroeger in dit blad schreven, gelukkiger geweest. Hij wist altijd zekere originaliteit te bewaren. Bij hem spuit niet een kunstmatig onderhouden fontein, maar een IJslandsche geizer in volle natuurlijkheid.

Dit maakt het vraagstuk nog te moeilijker, hoe het komt, dat er van Müller nog immer een krachtige suggestie uitgaat.

En die avond in de Zendingskapel scheen ook al geen voldoende antwoord te geven.

Een pittige, biogegeerde persoonlijkheid toonde hij zich daar niet. Moet hij in het dagelijksch leven zich kenmerken door drukke gebaren, hier stond hij zoo goed als gebaarloos. Zijn figuur heeft iets massiefs, maar levens ook iets plomps. Zijn gebedhouwde knevel is het eenige gesoigneerde (wel verzorgde) aan hem. In zijn kleeding heeft hij iets nonchalants en lijkt hij een timmermansbaas, die zich heeft opgewerkt, maar zich niet goed bij zijn omgeving heeft weten aan te passen. Zijn stem klinkt niet onsympathiek, is fors van het begin tot het einde, kent geen verteederling, maar ook geen verheffing, sleept niet mee, heeft zelfs iets eentonigs. Aan een peroratie deed hij, althans dien avond, niet. Geen buiging, geen „ik heb gezegd” sloot zijn rede. Zoo sprak hij nog en zoo haastte hij zich het trapje af om te verdwijnen. Het publiek aanzelde. „Zeker pauze”, zei een jonge dame voor mij. „Is het uit?” informeerde een heer naast mij. Ik moest mijn onwetendheid beklagen.

Men merkte het duidelijk: er zat geen atmosfeer in de zaal.

Als hij dominee was in de Herv. Kerk te Amsterdam zou hij stellig geen gehoor houden.

Maar men zegt, dat hij niet gaarne in kerken spreekt. Zelf onkerkelijk man voelt hij zich op het podium van een theater of concertzaal als spreker beter thuis. En de Zendingskapel verradde nog immer zijn oorspronkelijke bestemming.

Toch zou ik omtrent het geheim van de suggestie, welke hij nu nog ontwikkelt, mij aan een hypothese (onderstelling) willen wagen.

Doch men bedenke, dat het niet meer dan een hypothese is.

Daar lag iets natuurlijks, oprechts, vertrouwenwekkends over hem. Zijn milieu is niet de groote stad, maar de natuur. In Zuid-Beieren, in het stille, bekoorlijke Elmau, met trotsche Alpen op den achtergrond, heeft hij een herstellingsoord gesticht voor geestelijk-geschokten, geestelijk-zoekenden. Ver van het drukke leven, onder de versterkende kracht van de frissche natuur, toch ook niet van modern comfort verstoken, een retraite, zonder het ascetische, stelt men zich onder den invloed van Müller. Hij bespreekt de vragen, die de geestelijk-slingerenden bezighouden. Hij toont hun bezwaren al van te voren te kennen. Hij wint hun vertrouwen. Zij geven zich aan hem over. Zijn meening wordt de hunne. En met wat meer evenwicht gaan zij de maatschappij weer in met groote dankbaarheid en vereering voor den meester. Met diep psychologisch inzicht heeft hij te Elmau alles zó ingericht, dat alles rust ademt, geen kerkhofrust, maar levenrust.

Hij noedt tot zich allen, die vermoeid en belast zijn. Hij belooft hun rust en geeft velen ook men-

schelijk tusschen van rust. Maar de ware rust geeft hij hun niet.

Al zou men niet meer van zijn denkbeelden weten, dan die, welke hij dien avond in de Zendingskapel uiteenzette, men zou er dadelijk van overtuigd zijn.

Hij had zich tot onderwerp gekozen: het Christus-probleem in den tegenwoordigen tijd.

Ik zal geen verslag van die lezing geven. Dat laat ik aan de dagbladen over. Ik zat daar als recensent.

Eerst begon hij dan de naar alle kanten zoekenden één weg op te sturen. Er is in onzen tijd een sterk verlangen naar religie, zoo zei hij. En nu is er eigenaardig samentreffen tusschen dat verlangen en het Christus-probleem. Men heeft ook wel bevrediging voor dat verlangen gezocht bij Buddha, Lao-tse, allerlei Indische wijsheid, eklekticisme, maar die pogingen waren alle met onvruchtbaarheid geslagen. Jezus Christus alleen is de vervulling van het religieuze verlangen.

Dat zette hij zonder verdere argumentatie voorop. Daarin vraagt hij eigenlijk vertrouwen.

Daarbij konstaterde hij met nadruk, dat hij niet sprak voor die miljoenen in onzen tijd, die geen Christusprobleem kennen, voor wie reeds duizende jaren alles omtrent Christus vaststaat. Hij richtte zich uitsluitend tot hen, die innerlijk door elkander geschud (erschüttert) zijn, 't zij door den wereldoorlog, 't zij door wetenschappelijk onderzoek. Dit wetenschappelijk onderzoek heeft zich stormachtig op en neer bewogen. Nu eens kwam het tot het resultaat, dat Christus nooit had bestaan. Dan weder meende men zijn bestaan te kunnen vaststellen. De filosofie mengde er zich ook in. Tegenover de dogmatische voorstelling ging men soms uit van de historische persoonlijkheid, maar om er allerlei spekulaties mee te verbinden. Dit brengt de eenvoudigen in de war. De oplossing van het probleem wordt op die manier hopeloos. Men heeft geen vasten grondslag en die moet er toch bestaan.

Laat ik hierbij even opmerken, dat zóo het Christus-probleem wat al te populair gesteld is. Maar Müller is een praktisch man. Hij wil dadelijk door het volk begrepen worden. Zijn vroegeren arbeid in de evangelisatie heeft een stempel gezet op al zijn later werk.

Meent hij een vasten grondslag te kunnen aangeven, natuurlijk benieuwt het, wat hij als zóo vasten grondslag aanmerkt.

Laat, zoo sprak hij, de historische kritiek gelijk hebben, zooveel ze wil; laat alles omtrent Christus onzeker zijn, wat blijft zijn Zijn woorden. Of Hij ze gesproken heeft, doet er ook al niet toe. Het komt hier op aan: hoe ze door ons geschat worden, welke waarde wij er aan toekennen. En dan zal men moeten toestemmen: ze zijn waarheid, ze hebben buitengewone beteekenis, ze zijn in hun diepte nog nimmer doorzien, ze wijzen naar de toekomst heen, daarom zijn ze fundamenteel.

Zooals men ziet: hij denkt een vasten grondslag gevonden te hebben, maar hij tast jammerlijk mis. Hij begint met alles aan de historische kritiek prijs te geven. Heel het historisch karakter van het eerste christendom schakelt hij uit. Of de woorden door de evangeliën werkelijk door Jezus gesproken zijn, acht hij van geen belang. De vaste grondslag bestaat hierin: hoe wij over die woorden oordeelen, welke waarde ze voor ons hebben. Dus het onwankelbare fundament moet gezocht in onszelf! In ons verdwaasd en dwalend hart! Is dat niet een fundament, dat onder het huis van onze religieuze denkbeelden, wegspoelt? Als wij moeten beslissen: ze zijn waarheid, wordt dan niet gebouwd op een zelfvertrouwen, dat ons in de kritieke momenten ons begeeft? Dr Müller is zoo naïef van te gelooven, dat ieder zal moeten toegeven: ze zijn waarheid. Maar de werkelijkheid leert het anders. Ook de zoekenden, die hij op het oog heeft, betwijfelen dit. En door hun twijfel steken ze elkander aan. Al zou iemand voor zichzelf besluiten: ze moeten toch wel waarheid zijn, dan brengt het feit, dat zooveel anderen er zich mee vereenigen, hen toch weer tot nadenken. Ze vragen: zouden die allen ongelijk hebben en ik alleen gelijk? En ze eindigen met weer opnieuw zich te laten slingeren. Mocht Dr Müller zich beroepen op de ervaring, die hijzelf met die zoekenden opdeed en die zich wel overreden lieten, dat die woorden waarheid zijn, dan zou daartegenover moeten worden opgemerkt, dat dit dan op rekening moet gesteld van Müller's invloed. Maar men kan niet alle zoekenden der wereld naar Elmau brengen. En dan — zou de waarheid komen te rusten op Elmausche suggestie?

Kan dit een vasten grondslag genoemd?

De woorden van Christus!

Wat verstaat Dr Müller daaronder?

Alle woorden, welke door de evangeliën aan Christus worden toegeschreven?

Dit is een teer punt, dat hij in zijn lezing niet aanroerde en waarover ik op dit oogenblik dan zal zwijgen.

Hij noemde slechts enkele woorden.

Zoo b.v.: de Zoon des menschen is een Heere ook van den sabbat. Maar hij gaf daaraan een eigen uitlegging. Hij verzocht in plaats van sabbat te lezen: religie, moraal, wetenschap, cultuur.

Ook: niet ontreinigt uitgaan, de woord zou grepen zijn niet.

Verder: geheele w ziel? Chri de mensch genius, de ontdekker

In de ge penning, dat Hij mensch,

loren geg weer terug lijkheid.

Dat zijn ons heeft

laten over dat hun n

Bij Christu maar een

krijgen we is, die Go

kent, de e schen God

waardig n Godsrijk is

is Christus

Vanzelf ook de be

boek schre

Uit het wo

woorden v

Hij legt

iets, was

punt niet

Doch ho

woorden v

Op deze

Het is j

dat de gen

Ze moete

terug naar

gische gro

grijpen, w

woorden n

die een g

zoo komt

die boven

Gods gest

Welk ee

Ze bewi

Laat ik

beeld uit

Het luidt

en Lhotzky

al kunnen

Stel nu,

drie „wijz

die met e

Dan zo

methode v

deeren: d

een diepe

Hiermee

de vlakke.

Nog me

toe te vo

werd door

is onvers

Hier v

ondergr

Want d

bevenatu

stierf, op

De hist

heilsfeite

en geener

Faulus.

indien Ch

tevergeefs,

Müller i

die Kähle

rische noe

Maar ik

dan mijn

niets verl

onze er

hieren”, e

Tegenw

problemen

het intere

schap. Da

tus op te

schonzo

maar om

willen zij

zijn leven

levende li

kennen o

niet. Indi

geven we

lossing is

Onze erv

ervaring